

Socialnämndens budgetbehov inför 2022

Övergripande om framtiden och förutsättningar

Socialnämnden står inför flera stora utmaningar. Inlandets problematik med minskade resurser och ökad verksamhet är en av de största. Anpassning av socialnämndens särskilda boendeplatser ger förutsättningar för att kunna frigöra resurser och säkerställa kompetensförsörjningen i en föränderlig verksamhet. Kompetensutveckling och satsningar till ett mer förbyggande förhållningssätt kommer att behövas.

Socialtjänstlagen är på väg att förändra och det är ett paradigmskifte vi står inför, med tillhörande omställningskostnader. Inriktningen är mer förebyggande arbete. För att Socialtjänsten ska kunna efterleva inriktningen behövs realistiska ekonomiska förutsättningar

I Socialstyrelsens årliga lägesrapport (Individ- och familjeomsorg 2020), redovisas ”övriga öppna insatser”. Det är insatser som ges utan individuellt beslut och utan krav på inskrivning. Under åren 2014–2018 uppgick dessa insatser till omkring 5 procent av kostnaderna inom individ- och familjeomsorgen. Det visar att det förebyggande arbetet nationellt är lågt prioriterat. Samtidigt kommer Vårdanalys att publicera en studie om samverkansfördelar i arbetet med barn och unga, under andra kvartalet 2021.

Ett annat pågående arbete är Samsjuklighetsutredningen (S 2020:08) som leds av Anders Printz. Den 30 november ska utredningen överlämnas till regeringen. Att personer med både psykisk ohälsa och en missbruksproblematik ofta kommer i kläm i vården och att det finns omfattande brister i samverkan mellan regionerna och kommunerna vet vi. Kanhända kommer förslag på åtgärder så att målgruppen kan få en sammanhållen vård. När utredningen går ut på remiss finns det möjligheter att lämna synpunkter om de mellankommunala kontaktnäten används klokt.

Inom Vård och omsorg ser vi allt fler kroniska tillstånd och färre akuta, jämlikheten har brister och det finns utmaningar med demografiutvecklingen och kompetensförsörjningen. Vi bör jobba salutogent *för* hälsa, inte *mot* sjukdom. Vi bör arbeta tvärsektionellt, stärka individen och samhället, rigga en primärhälsovård där folkhälsoarbetet integreras och egenvården får en större del. Den omställningen kallas God och nära vård.

Inom socialtjänsten i Ånge kommun styr vi redan riktningen mot ett mer förebyggande förhållningssätt. Vi anpassar våra platser på särskilda boenden för att kunna möta efterfrågan på högre kompetens och stärkt bemanning.

Digitalisering är ingen nyhet när det gäller framtidsspaning. Digitalisering är idag ett viktigt verktyg för att kunna utföra socialnämndens uppdrag. Det är vår vardag. Däremot finns inte alla förutsättningar i infrastrukturen för att fullt ut kunna använda detta verktyg. På alla särskilda boenden och gruppboendestäder räcker inte kapaciteten till för att kunna använda de tekniska möjligheter som marknaden erbjuder i dag. Inte heller i en framtid som ställer allt högre krav på kapaciteten i uppkopplingen till internet, då tekniken blir allt mer informationstät. Större investeringar på området krävs det närmaste året.

Ett arbete pågår med att försöka styra bort från delade turer. Det har både ekonomiska och personalpolitiska konsekvenser och samarbetet med HR och ekonomienheten är löpande. I dagsläget är det bara under helger det finns delade turer och en omvärldsbevakning gent andra kommuner i länet som gör samma arbete pågår för att hitta lösningar som är både ekonomiskt hållbara och bra för personalen. I dagsläget ser det ut att bli en ökad kostnad om delade turer tas bort.

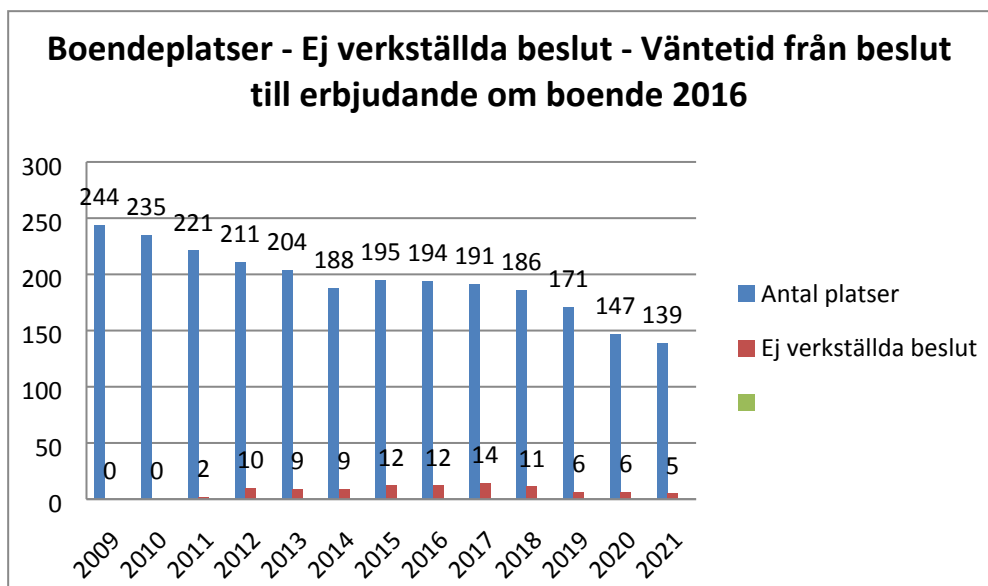
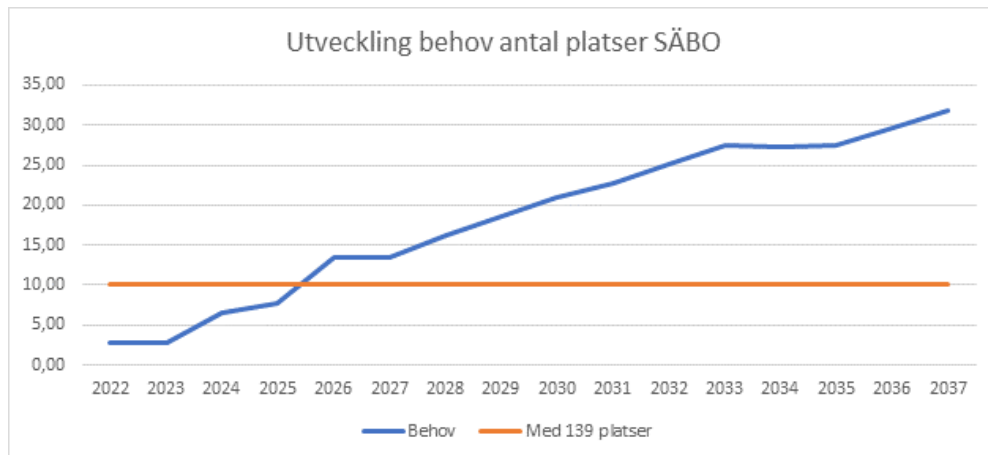
Slutsatser

Framtiden för socialtjänst innefattar en förskjutning mot nya ansvarsområden. Statliga medel finns ofta med initialt, för att sedan ”slussas ut”. Där behövs försiktighet och eftertanke vid användningen av medlen, Socialnämnden ser att ett flertal större förändring i närtid som ”trygg och säker hemgång” och spelmissbruk där inga statliga medel tilldelats. I det nya förslaget mot en mer förebyggande socialtjänstlag har kommunerna i remissinstansen ”flaggat” för vikten av finansiering i omställningskostnader.

Socialnämnden har inför 2022 valt att lägga in satsningar som styr mot ett mer salutogent och förebyggande arbetssätt, parallellt med en anpassning av antal särskilda boendeplatser.

Socialnämnden förordar inte mer avveckling av särskilda boendeplatser förrän vårdens effekt av pandemin har följts upp. En viss förändring av beteendemönster finns bland våra medborgare. De tycks bli mer benägna att vilja vårdas i hemmet. Förändring fanns redan innan men har blivit ännu tydligare under pandemin.

Att socialnämnden förordar att avvakta vidare avveckling beror till stor del på ny statistik från SCB för Ånge kommuns räkning. Utifrån SCB uträkning och antal ej tillsatta särskilboendeplatser i dagsläget skulle behovet om 20 år vara 20 nya platser. Socialnämnden är inte lika övertygad om den beräkningen. Hittills har förvaltningens erfarenhet och känsla stämt bra utifrån behov. Däremot förordar vi inte att avveckla fler platser förrän den anpassning till fler svårt sjuka och dementa har kunnat genomföras. Andra bemanningstal och utbildning krävs för anpassningen.

SÄBO

Framtidsprognos

Det finns utmaningar som kommer att påverka äldreomsorgen i framtiden, bland annat förslaget till den nya socialtjänstlagen (SOU 2020:47) och ”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid Demenssjukdom/demensbetänkandet”. Gemensamt för de båda är att vikt läggs på förebyggande arbete.

Den nya socialtjänstlagens syfte är att socialtjänsten ska vara en jämställd, förebyggande, lättillgänglig och byggas på kunskap. För Ånge kommun kan

en förebyggande socialtjänst innebära att utveckla och utöka dagvården där isolering kan brytas och genomförande av fallförebyggande aktiviteter, samt socialsamvaro för äldre som vill bo hemma så länge som möjligt.

Att ha en jämlik och lätt tillgänglig socialtjänst innebär att kommunerna kan besluta om insatser utan behovsprövning. Detta kan leda till att flera medborgare få insatser utan behovsprövning, vilket i sin tur ökar behov av personal som ska utföra insatserna.

Enligt demenscentrum, som startades 2008 på uppdrag av regeringen och Socialstyrelsen, löper 8 % av befolkningen so är 65 år och äldre en risk för att drabbas av demens och nästan hälften av befolkningens 90 åriga är dementa. Vidare räknas det att antal dementa kommer att öka kraftigt. Demenscentrum diskuterar också nyttan och användningen av digitala hjälpmedel. Digitalisering ställer krav på en väl fungerande infrastruktur för IT, vilket Ånge kommun i vissa områden inte har.

Enligt statistik från SCB år 2020 hade Ånge kommun 2 539 personer i åldrarna 65 +. Detta skulle innebära att Ånge finns det 203 medborgare som löper risk för demens under sin pensionsålder. I Ånge kommun har i dagsläge 45 demensplatser.

”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom” visar hur förebyggande insatser, åtgärder och hjälpmedel för att ta hand om demenssjuka i hemmet är viktiga pusselbitar. Med förebyggande insatser anges dagvård vara en viktig del.

Sammanställning av behov SÄBO

Ökat behov av dagvård, Fränsta och Ånge

- Personalkostnad och lokal

Ökade personalkostnader:

- Vak vid livets slut + extra resurs.

Kompetensutveckling

- Påfyllningsutbildningar såsom demens, palliativ vård, munhälsa och psykisk ohälsa

Planeringsdagar

- Viktiga för verksamhetsutveckling

Renoveringsbehov av befintliga äldreboenden

- Parkbacken; samtliga köksutrymmen utifrån livsmedelskrav/myndighetskrav.
- Gläntan; personalutrymmen livsmedelshantering.
- Torpsro; wifi-förstärkning; finns inte inne i lägenheterna eller har låg kapacitet.
 - Kan inte använda digitala lösningar såsom kontakt med region

Stöd och Omsorg

Framtidsprognos

Statistik i Kolada, för LSS, visar att Ånge Kommun har förhållandevis många yngre personer som tillhör LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade). Relativt många personer har ett visst behov men inte nödvändigtvis så stora behov.

I de yngre åldrarna finns för närvarande ett tiotal barn/ungdomar som behöver stöd inom ramen för LSS. Under de närmaste åren är bedömningen att det behovet kommer att vara på ungefär samma nivå. Stödet kan innebära behov av korttidsvistelse och eller ett stöd via familjehem samt korttidstillsyn.

Under de närmaste åren kommer behovet att gymnasiesärskoleplatser vara ca: 6 - 7 platser per år, det är ingen ökning utan i nivå med hur det ser ut idag.

Det framtida behovet av bostad med särskild service (gruppbostad eller servicebostad) bedöms öka när det gäller servicebostad och när det gäller gruppbostad vara oförändrat. Idag köps två externa placeringar inom LSS av privata företag eftersom socialnämnden saknar platser i egen regi.

Beslut finns att bygga en ny bostad med särskild service (gruppbostad LSS) i Ånge. Gruppboستaden beräknas vara klar för inflyttning i början av 2024. Gruppboستaden innehåller 5 +2 lägenheter vilket kommer att innebära ökad flexibilitet och att anpassning efter det aktuella behovet av platser kan göras lättare, i jämförelse mot idag.

I Ånge kommun är det ett ökande behov av stöd till personer med psykisk ohälsa. Ett fåtal av dessa personer får en tillhörighet inom LSS, de övriga har behov av boendestöd (individstöd) och ibland även ett behov av någon form av socialpsykiatriskt boende, en boendeform som idag inte finns att erbjuda i kommunen.

Inför 2022 har socialnämnden ett utökat behov med ytterligare en personlig assistansgrupp. I egen regi eller som ett beslut via Försäkringskassan (Socialförsäkringsbalken). Det behöver även finnas ekonomi för det som kallas för tillfällig utökning inom personlig assistans, något som saknas i innevarande årsbudget.

Framtidsplaner

Inom Stöd- och omsorg (LSS) är den troliga utvecklingen att fler personer har ett behov av servicelägenhet i jämförelse med en bostad med särskild service (Gruppbostad LSS). Brukaren vill i större utsträckning bo i egen lägenhet, men behöver ett visst stöd för att klara sin vardag.

För att möta framtidens behov behövs vidareutbildning och kompetenshöjande åtgärder inom området. Ett säkerställande att medarbetare

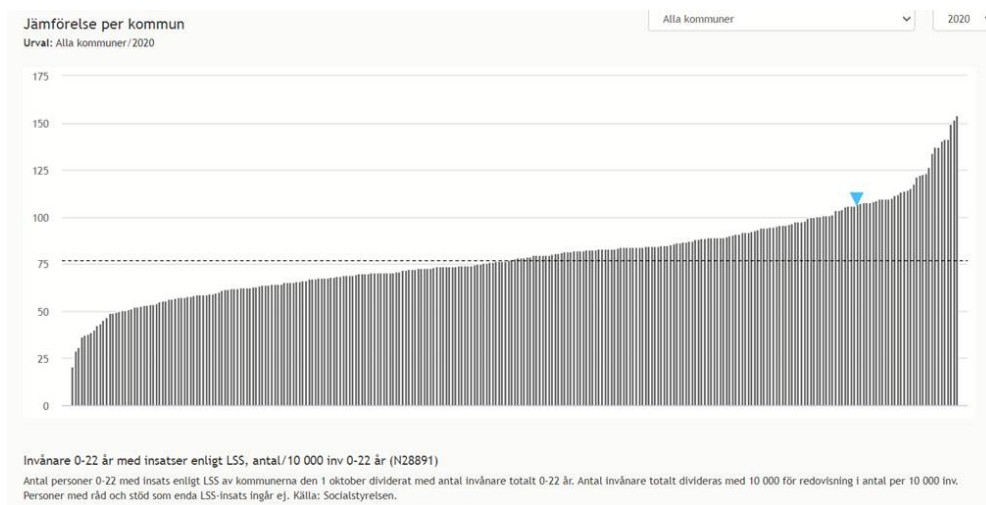
har utbildning som motsvarar de nya titulaturerna; stödpersonal, stödassistent och stödpedagog. Verksamheten deltar i arbetet inom vård & omsorgscollege för att kunna ta del av olika former av vidareutbildning och samverkan kring praktikplatser.

Det finns även ett behov av att kunna erbjuda kortare utbildningsinsatser, planeringsdagar och föreläsningar för personalen i syfte att alltid ha aktuell kunskap och förutsättningar för att bedriva arbetet med hög kvalitet. För att klara av detta behöver säkerställas att det finns medel för kompetenssatsningar.

Sammanställning av behov Stöd och Omsorg

- Nytt ärende personlig assistans
- Tillfällig utökning personlig assistans
- Utbildningsinsatser för medarbetare:
Planeringsdagar, föreläsningar eller kortare utbildningar
- Utökat behov LSS servicebostad

Utifrån jämförelser med liknande kommuner ligger Ånge kommun relativt högt i andelar inskrivna inom LSS under 22 år. Nämnden ser ett behov av anpassning och utveckling av framförallt daglig verksamhet och enklare sysslor för att kunna möta målgruppen. Även anpassade bostäder. Tex gruppboende och förvaltningens trapphusboende. Nämnden funderar även vilken effekt detta kan ha på skolans resultat. En grupp ungdomar som behöver extra stöd.

Kommunal hälso- och sjukvård

Framtidsprognos

Utredningen ”God och nära vård” (SOU 2020:19) som utredaren Anna Nergårdh lämnade till regeringen har utmynnat i en överenskommelse mellan regeringen och Sveriges kommuner och regioner. Överenskommelsen ”God och nära vård” kommer att påverka både primärvården och kommunal hälso- och sjukvård.

En medarbetare har anställts för att vara kommunens representant i det fortsatta arbetet med att implementera god och nära vård. Ett av huvudspåren i god och nära vård är att kunna erbjuda innevånarna en god vård lokalt där navet i hälso- och sjukvården ligger hos primärvården.

Inom de närmaste åren kommer det att vara viktigt att kunna bemanna verksamheten med välutbildad legitimerad personal. Det råder stor brist på bl.a. sjuksköterskor i landet som helhet, men även regionalt och lokalt.

Antalet särskilda boendeplatser har under en rad år minskat och en av konsekvenserna blir ett ökat behov av att kunna erbjuda god kommunal hälso- och sjukvård i hemmet. Det förebyggande hälsoarbetet blir ännu viktigare och kräver kunniga och välutbildade medarbetare. Det finns även en förskjutning av hälso- och sjukvårdsinsatser från sjukhusen ut till primärvården och kommunerna.

Framtidsplaner

Under 2021 - 2022 införs digital signering för att kvalitetssäkra och förenkla hälso- och sjukvårdsrutinerna som för närvarande är manuella.

Utifrån patientsäkerhetsberättelsen och våra program med egenkontroller behöver mer kraft och fokus läggas på åtgärder som fallförebyggande, palliativ vård och nutrition.

I enlighet med socialnämndens mål och prioriterade aktiviteter arbetar verksamheten för att frigöra tid för legitimerad personal genom att stärka undersköterskor och ge dem möjligheter att kunna ta emot fler arbetsuppgifter genom delegering från sjuksköterskor, arbetsterapeuter och fysioterapeuter.

En ambition är att erbjuda mera av utbildningsinsatser, fortbildning och specialistutbildning för att möta framtidens behov. Arbetsgivaren behöver upplevas som attraktiv för att kunna rekrytera legitimerad personal.

För att kunna arbeta mera förebyggande behöves satsningar på en dagvård där behovet av resurser i form av en arbetsterapeut/fysioterapeut finns tillgänglig.

Sammanställning av behov Kommunal hälso- och sjukvård

- Satsning på förebyggande arbete arbetsterapeut/fysioterapeut

Hemtjänst

Framtidsprognos

I en situation med allt färre särskilda boendeplatser skapas ett behov av mer förebyggande arbete. Det kan vara sociala insatser via en aktiv dagvård, förebyggande träning via hemtjänstens personal och arbetsterapeuter samt fysioterapeuter. Mer förebyggande insatser ger innevånarna möjlighet att fortsätta kunna bo kvar i sin ordinarie bostad.

Ett behov av att fördela om vissa arbetsuppgifter finns, som t.ex. städ, inköp och matleveranser från våra undersköterskor till andra lösningar för att kunna prioritera de förebyggande insatserna.

Framtidsplaner

Med ett fokus på att stärka personalen i att arbeta mer förebyggande och salutogent behöver det undersökas om annan personal eller annan aktör utföra vissa arbetsuppgifter. En mycket stor del av en undersköterskas arbetstid innebär städning av brukarnas hem, tvätt av kläder, inköp av matvaror och leveranser av matportioner. Den tid som frigörs kan istället fokuseras på förebyggande vårdinsatser och möjlighet att kunna ta emot fler arbetsuppgifter från yrkesgrupperna sjuksköterskor, arbetsterapeuter och fysioterapeuter.

Det behöver även satsas på utbildning av medarbetare, vidareutbildning rent generellt men även möjlighet att kunna genomföra planeringsdagar och kortare utbildningssatsningar. Det skulle vara rimligt att kunna budgetera för 2000 kronor per medarbetare och år.

Sammanställning av behov Hemtjänst

- Hemtjänsten lokalkostnader
- Medel för kompetensutveckling, medarbetare

IFO

I dagsläget verkar det aktuellt med ett utökat behov på 2, 2 miljoner, som är kostnader för vård av barn o unga. Det är en minskning av antalet familjehemsplaceringar men en ökning på institutionsplaceringar. Dessa siffror kan komma att förändras under pågående budgetarbete. Det finns ett komplicerat ärende som troligt kommer att medföra ytterliga kostnadsökningar.

Framtidsprognos

I förslaget till nya socialtjänstlagen (SOU 202:47) ligger fokus på ett utökat förebyggande arbete. För IFO ställer det krav på mer samverkan mellan kommunens olika verksamheter, som att bistånd i högre grad skall kunna ges utan krav på individuell behovsprövning, eller att den enskilde i ännu högre grad skall vara med och påverka sina insatser. Men även mer kontroll av kvalitet i verksamheten.

Under senare delen av 2020 har en social psykiatrisamordnare anställts. I samband med denna nya funktion har det uppmärksammats att kommunen är underdimensionerad för att kunna hjälpa och stödja människor med psykisk ohälsa. Ser man till vad som sker på det nationella planet går det att hitta arbeten som pågår med utvecklingen på området.

I samsjuklighetsutredningen (S 2020:8) som enligt direktivet (Dir. 2020:68) ska vara klar i 30 november 2021, har en inriktning antagits. Inriktningen går mot att hälso- och sjukvård tar ansvar för alla behandlande insatser, samtidigt att en samordning och samtida behandling av både missbruk och psykisk ohälsa skall ske.

Följden kan bli att kommunens ansvar läggs på alla kringliggande stödinsatser såsom t ex boende, försörjning och stöd. Vad utredningen mynnar ut i går inte att förutspå, men troligt kommer det att kräva en verksamhet med ett socialpsykiatriskt boende och stödfunktioner kopplade till det.

I dagsläget finns det människor, även i Ånge kommun, med psykiatrisk diagnos som är utestängda från ordinärt boende. Inom LSS finns också människor med mer psykiatriska behov som med fördel hellre skulle bo på ett boende med psykiatrisk kompetens än på LSS boende.

För HVB ensamkommande har kommunen en överenskommelse med 5 andra kommuner i länet om att vara mottagande kommun för anvisningar om asylsökande barn och unga. För det har kommunen en verksamhet bestående av ett HVB hem, ett stödboende och en utslussverksamhet.

Utöver det har Länsstyrelsen fattat beslut om att öka tilldelningen av antal kvotflyktingar till Ånge kommun med 10 personer (totalt 20 personer) per år då det finns en välfungerande verksamhet i vår kommun. Budget är lagd utifrån en beräkning av ett antagande om hur många som kommer att finnas i vår verksamhet.

Framtidsplaner

Utifrån ovanstående framtidsprognos bör socialnämnden planera och budgetera för ett mindre boende inom ramen för socialpsykiatri.

Sammanställning av behov IFO

- Utökade vårdkostnader barn och unga
- Boende socialpsykiatri

Referenser:

Individ- och familjeomsorg Lägesrapport 2020

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2020-3-6688.pdf>

Vårdanalys

<https://www.varदानalys.se/pagaende-projekt/samordnad-halso-och-sjukvard-och-socialtjanst-ur-ett-ungdomsperspektiv/>

SOU 202:47

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2020/08/sou-202047/>

”Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom”

https://www.demenscentrum.se/globalassets/utbildning_pdf/nationella_riktlinjer_va rd_omsorg_vid_demens.pdf

Demenscentrum

<https://demenscentrum.se/>

Demografi SCB

https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101A/BefolkningNy/table/tableViewLayout1/

Kolada LSS

https://www.kolada.se/verktyg/jamforaren/?_p=jamforelse&focus=16781&tab_id=97108

SOU 2020:19

https://www.regeringen.se/495be8/contentassets/320f37078d854712ab89e8185466817b/god-och-nara-var-d-en-reform-for-ett-hallbart-halso--och-sjukvardssystem-sou_2020_19_webb.pdf

Överenskommelse ”God och nära vård”

https://skr.se/download/18.1f376ad3177c89481f74a586/1615445115816/God_och_nara_var_d_2021_uppdaterad.pdf

Dir. 2020:68

<https://www.regeringen.se/49dc19/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/fokhalsa-och-sjukvard/samordnade-insatser-vid-samsjuklighet-i-form-av-missbruk-och-beroende-och-annan-psykiatrisk-diagnos-eller-narliggande-tillstand.pdf>

Antagen inriktning för S 2020:8

<http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2021/03/Inriktning-p%C3%A5-Samsjuklighetsutredningens-f%C3%B6rslag-.pdf>